

1800 Frågått

Frågått eller Fragodt, - uansett er dette et uvanlig navn for de som har det som etternavn. Og det er nok de som har brukt en del tid på å forklare betydningen. Fordelen er at det skiller seg ut fra alle son/sen navnene. De fleste navn utenom son/sen har sitt utgangspunkt i skaperverket, et sted som reflekterer naturen i seg selv enten i sin enkelhet (Vik, Haug, Ås etc.) eller gjennom mer spesielle former og trekk i landskapet. "Ho mor", hovedelva - og mange småelver og bekker har gitt opphavet til gårdsnavn. Ja, faktisk er det nok elvene som er selve grunnlaget for de fleste navnene, naturligvis ut i fra den første bosetningen. Jfr. også "creek" i Amerika. Men det finnes og noen få navn som viser til en begivenhet, en hendelse eller tidligere eierskapsforhold. *Frågått* kan være et slikt navn.

Gjennom familien Kåre Olav Skolmli på Stjørdal kom jeg i kontakt med ei gren innen hans slekt i Montevideo i Minnesota, nemlig familien Fragodt. Dette er ei familiegren som stammer fra Kleven, Hoven og Heimdal i Skjelstadmark. Håkon Olsen (1754-1830) gifter seg med Gjertrud Toresdatter Okkelberg (f. 1758). De får sønnen Thore Håkonsen Kleven (1795-1880). Han giftet seg med Ingeborg Sivertsdatter Skordalen (1795-1860). En av deres sønner er Ola Klevaune, født 1827. Han dro først til Australia i 1863, senere til Amerika. Hans kone, Mali Hågensdatter Kyllolaupet - kom etter ham til Amerika. Deres sønn Hågen Olsen Hoven (1857-1948) tok over Knotten i Hegra og giftet seg med Mette Gurine Hoven (1862-1954). En av deres døtre Selma Hoven, født 6. september 1890 er bestemor til Kåre Olav Skolmli, Stjørdal. Selma giftet seg med Petter Heimdal, født 30. november 1896 (sønn av Johan Petter Johansen og Mali Olsdatter Okkelbergtrøen). De utvandret til Amerika, hvor de bodde i Dawson, Minnesota (nord av Montevideo). Selma fikk seks barn, hvorav de to yngste døtrene, Signora og Doris, giftet seg med brødrene Donald og Ralph Fragodt. Doris og Ralph er foreldre til Ardis Fragodt Larson (gift med Paul Larson), og som er min kontakt i Montevideo, MN.

Ardis Fragodt Larson & Paul Larson

Den amerikanske familiegreina har naturlig nok en logisk og bent fram god forklaring på navnet Fragodt, nemlig at det stammer fra ordet "fragått", i betydningen utgått (fradelte) fra hovedgården. Og slik er det også. Fragodtnavnet her stammer fra Jevnaker på Hadeland. Forfedrene og ætta kom opprinnelig fra gården Dælibråten, som i enda eldre dokumenter ble kalt Lien (rydning i skogen) eller Øvre-Lien, som en del av Bjøralt. I et papir fra 1663 heter stedet "Øffrelien". I 1700 dukker navnet "Fraagot" opp. Fraagot (Fraagaat) er også funnet i g.nr. 85/5 i Sigdal og g.nr. 32/2 Flensberg i Numedal. Selvsagt har det vært ulike stavemåter oppover årene: Fraagot, Frågot, Fraagodt, Fraagaat, Fragodt - og på et neverkart: Frågått. Dagens Frågått ligger høyt oppe i vestlia i Viggadalføret i Lunner på Hadeland. (*Hade* betyr "kriger": i betydningen i strid/kamp). Eiendommen ligger nærmere bestemt sørøst for Roa jernbanestasjon på Gjøvikbanen, nåv. g.nr. 92/1 i Lunner kommune. Medio 1800-tallet ble eiendommen delt i fire, hvorav forannevnte landbrukseiendom med sine ca. 80 daa dyrket mark utgjorde hovedbølet. Eiendommen har ikke hatt permanent bosetting etter 1910, men blitt benyttet som fritidseiendom/landsted. Gunnar Rabbe, Oslo, (1895-1978) kjøpte eiendommen i 1930 av Preuthuns dødsbo. Innehavere fra 1985 er Gunnar Rabbes barnebarn: søsknene Anders og Nina Rabbe f. hhv. 1970 og 1974. På Hadeland forefinnes kun en kjent fortolkning av navnets opprinnelse; nemlig presens partisipp "fragått" i betydningen "utskilt" fra en annen gard; presumptivt hovedbruket. Således er Fragått omtalt som bruk under Bjøralt (g.nr. 94 og 95 i Lunner) i matrikkelen av 1723 (Kilde: Kjell H. Myhre, Gran historielag).

Foreldre setter igjen sine minste barn for å reise til Amerika

Alt overnevnte er logiske og gode forklaringer. Men det ligger også en annen forklaring tilknyttet Fragått, mer som en tradisjonsfortelling i den direkte betydningen, nemlig at noen ble fragått (forlatt), - noen forlot sine barn. At navnet havnet, og er godt i bruk i Amerika, kan lett vinkles mot at foreldre som utvandret, lot sine barn - eller enkelte av sine barn - bli igjen her i landet, permanent eller midlertidig. Vi kjenner til familier som ble splittet på denne måten, ved at for eksempel de minste ungene ble igjen hos besteforeldre her i Norge. Kanskje var meningen å hente de mindre ungene senere, eller la dem komme over når de ble større, altså en regelrett praktisk ordning - da forventet slit med nyetableringen i Amerika var stor

nok i utgangspunktet. Kun de største ungene ble med som arbeidskraft. Vi vet at slikt forekom i enkelte tilfeller, men at de dermed valgte å skifte navn - eller senere tok navnet
Fragått/Fragodt ut i fra hendelsen, virker mer av god fortellerkunst enn realitet. Men i en overivrig fortellerstund, kunne selvsagt en slik tradisjonsfortelling finne sin dramatik.